הלכה · משנה תורה · מפרשים · השגות הראב״ד · ספר נזיקין

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות נזקי ממון

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות נזקי ממון

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/השגות-הראבד-על-משנה-תורה-הלכות-נזקי-ממון/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה א 4
הלכה ה 4
הלכה ט 4
הלכה יא 4
הלכה יד 4
הלכה יז 5
הלכה יח 5
הלכה יט 5
פרק ג 5
הלכה ד 5
הלכה יב 5
הלכה יד 5
הלכה טו 5
פרק ד 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ד 6
הלכה ו 6
הלכה ח 6
הלכה י 6
הלכה יא 6
פרק ה 6
הלכה א 6
פרק ו 7
הלכה א 7
הלכה ג 7
הלכה ה 7
הלכה י 7
פרק ז 7
הלכה ב 7
הלכה ה 7
פרק ח 7
הלכה ה 7
הלכה יג 8
פרק ט 8
הלכה י 8
פרק י 8
הלכה ז 8
הלכה יד 8
פרק יא 8
הלכה ח 8
פרק יב 9
הלכה ה 9
הלכה ו 9
הלכה ז 9
הלכה ח 9
הלכה טז 9
הלכה יז 9
הלכה יח 9
פרק יג 9
הלכה י 9
הלכה יב 10
פרק יד 10
הלכה ז 10
הלכה י 10

פרק ב

הלכה א

תולדותיו כמוהו. א"א הא לא מיחוור דהא אפילו מקרן לקרן אמרו מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל כ"ש לביעוט רגל או לנשיכת שן והוא עצמו לא כתב כן למעלה, ואולי כך ר"ל תולדותיהן כיוצא בהן כמו שהיא מועדת מתחילתה לאכילת פירות כך היא מועדת להתחכך בכותל להנאתה וכן כולן עכ"ל:

הלכה ה

היתה מהלכת בר"ה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה טעות הוא כי בודאי הבעוט שינוי הוא דאי לא שינוי בצרורות לרביע נזק היכי משכחת לה ובעיא דרבי ירמיה מר' זירא לאו בביעוט הוא אלא בצרורות כי אורחייהו וקא מיבעי ליה אם הוא חייב בר"ה הואיל וחצי נזק הוא כקרן או פטור דכי אורחיה הוא כרגל ופשט ליה כהלכתא דפטור ולדידיה נמי דגריס ביעטה הא פשוט ליה דתולדה דרגל הוא עכ"ל:

הלכה ט

תרנגול שהושיט ראשו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה טעות הוא דהא צרורות ע"י שינוי הוא ובעיא היא אם יש שינוי לרביע נזק או לא עכ"ל:

הלכה יא

שהרי אנוס הוא. כתב הראב"ד ז"ל דבר זה איני יודע מהו דהא קשרו אדם דקאמר ודאי בעל התרנגול הוא והא דקאמר חצי נזק משום דס"ל כרבה דמסופק ליה דרסה על הכלי ונתגלגל למקום אחר ונשבר צרורות הוו או גופיה דחוט הקשור בו והרי הוא כשליף שעליה מעתה כשנתקשר החוט מאליו ונסתבך בו הכלי ונתגלגל ונשבר אמאי פטור מ"מ צרורות דתרנגול הוא ואפילו בחוט של הפקר חייב. ומ"ש עוד שאם היו לחוט בעלים משלם חצי נזק שלא מצינו בבור חצי נזק לאו מילתא היא דאי בתר דנייח אזיק בעל החוט נזק שלם הוא דמשלם בורו הוא ובעל תרנגול פטור הוא איש בור ולא שור בור ואם ע"י גלגול נשבר בעל החוט פטור דלאו בור הוא אלא צרורות דתרנגול וכחו הוא. ומ"ש אף בעל החוט פטור אנוס הוא דמשמע הוא הדין לתרנגול הא לא מתוקמא אלא בשברו בתר דנייח ומשום דלאו שור בור דאי בהדי דאזלי בעל התרנגול אמאי פטור, עכ"ל:

הלכה יד

היו מחטטין וכו'. כתב הראב"ד ז"ל לא נהיר ולא צהיר ולא בהיר דהא דמקשינן בגמרא והא חבל משונה הוא אגופה דברייתא קא מקשי, עכ"ל:

הלכה יז
כלב שנטל וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ליתא דצרורות על ידי שינוי מרביע נזק מיהא לא מיפטר. עכ"ל:

הלכה יח
בד"א כששמר וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בעל האש נמי חייב. עכ"ל:

הלכה יט
ובעל הכלב וכו'. א"א ואם מועד הוא נזק שלם משלם. עכ"ל:

פרק ג

הלכה ד
ואם תפס וכו'. א"א נראה דהכי גריס לה למילתא מתגלגל מהו היכי דמי דקיימא ברה"י וקא מתגלגל ואתי מר"ה לרה"י והיא מיושרת מן הגירסא שלנו. עכ"ל:

הלכה יב
הוחלקה ונפלה וכו'. א"א האי פירושא לא נהיר אלא הכי פירושו שאפילו נעל בפניה כראוי ויצתה ולא ידע היכן הלכה חייב איבעי ליה למידע דהתם אזלא עכ"ל:

הלכה יד
בעל הבית חייב. א"א אע"ג דהלכה כרבי אפילו הכי כיון דברשות הוי אקני ליה מקום בחצר והויא לה חצר מיוחדת לבעל חצר לשוורים ולקדרות ולזה לקדרות בלבד כיון דאיתזיק ממילא איהו דאזיק אנפשיה ומש"ה פטור וכדאמרינן שניהם ברשות הוזקו זה בזה פטורין דאיבעי להו למיזל ולעיוני עכ"ל:

הלכה טו
אע"פ שלא קבל וכו'. א"א ודוקא בשומר את הגרנות. עכ"ל:

פרק ד

הלכה ב
הפורץ גדר וכו'. א"א זה שאמר חייב לא ידענו מהו אם על הכותל אמר ל"ל למימר ויצתה והזיקה ואם על הנזק אמר אינו כן אא"כ הכישה עכ"ל:

הלכה ג
המעמיד בהמת חבירו וכו'. א"א וכ"ש קם לה באפה עכ"ל:

הלכה ד

שמירה פחותה וכו'. א"א לא מתוקמא הא אלא בכדי שידע כענין שאמרו בבור של שני שותפין ואפ"ה לא מיחוור דלא דמיא שמירת שומר דאית ליה זמן קצוב עד כמה הוא חייב לשמרו לשותפין דכל חד וחד מיחייב בשמירתו לעולם הילכך שומר לעולם חייב אם לא שמר כראוי ואם שמרו כראוי ויצא והזיק חזר השומר לחייבו בכדי שידע ובעלים פטורין אלא שי"ל לעולם אין הבעלים ניצולין מיד הניזוק הם ידונו עם השומר ואם יש זמן לשמירתו יחזרו בעלים על השומר ואם כלתה שמירתו פטור והבעלים חייבים עכ"ל:

הלכה ו

הבעלים חייבים. א"א חיי ראשי דבר זה לא מצאתי לו שורש כי מה שאמרו בור מכוסה ושור קשור שמסר לחש"ו שהוא חייב באינו קשור ואינו מכוסה כראוי עסקינן וסומך על שמירת החרש עכ"ל:

הלכה ח

משלמין נזק שלם. א"א הא דלאו כהלכתא שאין זה הדין אלא בשתפסוהו ב"ד עכ"ל:

הלכה י

דין עם המזיק. א"א זה אינו מחוור דמתחזי מגמ' דמסתמא לא מקבל עליה שמירת נזקיה שהיא מזקת דאמרינן בפ"ק ואם קבל עליו שמירה ביום חייב ואפשר דאיהו נמי ה"ק שלא פירש שמירת נזקיה עכ"ל:

הלכה יא

מסר השומר לשומר וכו'. א"א כל זה אינו מחוור אלא הניזק גובה מן שני או מאיזה שירצה ועד שאומר לשומר יאמר לבעלים למה לא שמרת אתה את שורך וחיי ראשי כל מה שכתב בזה שלא לצורך הוא דליכא למימר הכא אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר שהרי הבעלים אינם מפסידים כלום עכ"ל:

פרק ה

הלכה א

אפילו לגרום וכו'. א"א דברים הללו לא נאמרו בגמרא אלא בעיזי דשוקא שעומדות לשחיטה ואין להם רועה אבל במי שיש לו עדר של בהמות אין שוחטין לו כל עדרו אלא אם יזיק לעולם ישלם בלא שום התראה עכ"ל:

פרק ו

הלכה א
ספק אם הועד וכו'. א"א שנגח ג' פעמים בג' ימים עכ"ל:

הלכה ג
אפוטרופוסין וכו'. א"א אני מפרש לסתם מתני' דאין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו עכ"ל:

הלכה ה
כי יגח וכו'. א"א ולמה לא וליהוי כשור שהוא מועד לשופרות ועוד שכבר פסק למעלה משסה כלבו של חבירו בחבירו חייב בעל הכלב עכ"ל:

הלכה י
ראה שור היום וכו'. כתב הראב"ד על כל בבא ובבא מהם. על בבא ראשון עד שיגח בסירוגין הרי זה מועד כתב ובלבד שלא יגח מין אחד שתי פעמים זו אחר זו. ועל בבא שניה נגח שלשה שוורים וכו' עד או לג' מינים הוא מועד כתב אי נמי לכל המינין. ועל בבא שלישית וכן אם נגח בג' שבתות וכו' עד הימים כתב א"נ לכל הימים:

פרק ז

הלכה ב
לקרן ימין וכו'. א"א מגופו כר' יהודה עכ"ל:

הלכה ה
נפל לבור וכו'. א"א לא ידעתי למה פטור אלא בנגיחה ולא בהבאשת מימיו שהרי כחצר השותפים הוא ולא עוד אלא דלגבי מי הבור חצר הניזק הוא שהרי יש רשות לבעל החצר בחצר לשוורים ולפירות ולזה אינו מיוחד אלא לשוורים עכ"ל:

פרק ח

הלכה ה
שור של ישראל וכו'. א"א הטענה הזאת אינה מספקת שהרי הם תופסים גוף המזיק ונפרעין ממנו עכ"ל:

הלכה יג

אין הנזקין משתלמין וכו'. א"א לא בא למעט אלא עדים פסולים אבל ע"פ עצמו חייב בנזק וכופר אלא שאינו נהרג ע"פ עצמו. עכ"ל:

פרק ט

הלכה י

נשבע שבועת וכו'. א"א אתם ואמועד קאי ומתני' דקתני המע"ה כגון דקאמר שמא תם הזיק דליכא שבועה גביה ואי תימא להוו כמחוייב שבועה שאינו יכול לישבע דהא אומר מקצת ידענא ומקצת לא ידענא התם תובע אותו בברי ואומר לו באמת אתה יודע עכ"ל:

פרק י

הלכה ז

שור שהוא טרפה וכו'. א"א ואם בפני ב"ד הרג נהרג משום ובערת הרע. עכ"ל:

הלכה יד

נ"ל וכו'. א"א הסברא הזו אינה מחוורת שהרי ע"פ עצמו דאמר רבא דלא משלם כופר בבן חורין אפ"ה משלם דמים ולגבי עבד דמים נמי לא משלם שלא בכוונה ואי בבן חורין לא משלם חצי דמים גבי עבד אמאי משלם חצי דמים אלא מסתברא בין בבן חורין בין בעבד דמיו משלם בין ע"פ עצמו בין שלא בכוונה:

פרק יא

הלכה ח

ומהיכן משתלם וכו'. א"א זו הסוגיא אינה מסכמת עם הגמ' והיא עצמה שבוש דאיהו סבר שאין חוששין במיתת השור משום עינוי הדין וא"כ תם שהמית והזיק נדייניה דיני נפשות והדר נדייניה דיני ממונות מאי אמרת רדייא עליה דמרא היא והא כיון דדנוהו דיני נפשות שוב אין לבעליו רשות בו ועוד דאמרי' בגמרא דקבול סהדי וברח ומה לנו אם ברח השור או לא ברח אלא ודאי כשברחו הבעלים כמו שאנו מפרשים והכל בענין אחד וחוששין לעינוי הדין עכ"ל:

פרק יב

הלכה ה
התליע מתוכו וכו'. א"א הרי"ף לא הביא בהלכות מכל אותה סוגיא כלום דומה שאינו עיקר וסמך על מה שהסכימו בעלי הגמרא דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב וצ"ע עכ"ל:

הלכה ו
המוצא בור וכו'. א"א בכדי שידע עכ"ל:

הלכה ז
שהרי שניהן וכו'. א"א אין בגמרא עד כדי שידע הראשון אלא בכדי שידע משמע שיעור מנהגו שיחזור לדלות מבורו עכ"ל:

הלכה ח
אין בהם דעת. א"א אני אומר שלא היה מכוסה כראוי, עכ"ל:

הלכה טז
היתה פקחת וכו'. א"א ובהמה הפקחת ביום למה ומה בין נזק למיתה לענין זה עכ"ל:

הלכה יז
שור פסולי המוקדשין כו'. א"א אע"ג דפרקיה עכ"ל:

הלכה יח
חוץ לבור וכו'. א"א נראה לי כל הסוגיא אינה נצלת מן השבוש ואולי חזרה היתה שנסתפק לו הלכה כרב או כשמואל וכתב למעלה כשמואל ועכשיו בא לפסוק כרב, מכל מקום שבושים יש כאן שאם נתקל בבור מקול החפירה ונפל חוץ לבור לרשות הרבים פטור ואם נפל לאחוריו בבור זהו הספק שאמר שאין ב"ד מחייבין אותו עכ"ל:

פרק יג

הלכה י
בין שהוזק במשאו כו'. א"א זהו תימה שהוא כתב כל הסוגיא כדעת ר"י דאמר נתקל אנוס הוא ואמר כל הנתקל ואפילו הראשון מעתה משאו של ראשון אינו בורו. וראיתי לרב ר' יצחק ז"ל שכתב כן אמרתי א"א שהוא טועה אלא הענין כולו בשלא הפקירו וכבר אמר ר' יהודה במתכוין לזכות בחרסיה חייב אע"ג דאנוס הוא ודוקא ראשון שמעצמו

נפל אבל שני שמחמת ראשון נפל אע"ג דלא הפקיר משאו ההיא שעתא מיהת בורו של ראשון הוא ופטור דהא לאו בורו הוא. עכ"ל:

הלכה יב

נבלעו המים וכו'. א"א זהו שנעשית טיט וזהו כרפשו דאמרו בגמרא ונראה דהכי גריס לה מי סברת דתמו מיא כלומר דנעשית הקרקע טיט לא דלא תמו מיא ותרתי בדלא תמו למה לי חדא בימות החמה וכו' עכ"ל:

פרק יד

הלכה ז

אחד הביא וכו'. א"א ואיך לא הפליג כמו שהפליג בברייתא אם יש בלבויו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור. עכ"ל:

הלכה י

בתוך שדה חבירו וכו'. א"א זה איני יודע מהו דהכא לאו בטמון מירי עכ"ל: